

Ewa Gwardzińska

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Pozycja konkurencyjna przedsiębiorców AEO na rynku unijnym i międzynarodowym

Przedsiębiorstwa AEO (Authorised Economic Operator), funkcjonujące w UE od 2009 r., zwiększają swoją pozycję konkurencyjną w zakresie międzynarodowego obrotu towarowego nie tylko na rynku unijnym, ale również i międzynarodowym. Unia Europejska podpisała już umowy o wzajemnym uznawaniu świadectw AEO ze Szwajcarią, Norwegią, Japonią i USA oraz negocjuje umowy z Chinami i Afryką Południową, co niewątpliwie podnosi rangę tych państw na arenie międzynarodowej. Celem artykułu jest ukazanie korzyści płynących z uczestnictwa w systemie AEO dla tej grupy przedsiębiorców w zakresie dokonywanych operacji celnych dzięki ułatwieniom przyznawanym w międzynarodowym obrocie towarowym. Autorka dokonuje analizy stosowanych ułatwień oraz określa ich wpływ na zdobycie przewagi konkurencyjnej na rynku unijnym i międzynarodowym, m.in. poprzez zwiększenie wiarygodności podmiotów, skrócenie czasu dokonywania odpraw celnych dzięki mniejszej liczbie kontroli celnych oraz poprzez szerszy i łatwiejszy dostęp do zmian w regulacjach celnych (newslettery).

Competitive advantage of AEO enterprises on the EU and international markets

The Authorised Economic Operators (AEO) functioning since the year 2009 at the European Union market are constantly increasing their competitiveness in the area of international goods turnover not only at the EU market but also at the international one. The European Union has already signed agreements on the mutual recognition of AEO certificates with Switzerland, Japan, and the USA, and is currently negotiating such agreements with China and South Africa, which undoubtedly increases the certificates' role in the international relations. It is the purpose of this article to present advantages resulting from participation in the AEO system for this group of business entities with regard to customs transactions carried out by them, due to facilitations granted in the international goods turnover. The author conducts an analysis of the applicable facilitations and she estimates their potential influence on gaining a competitive advantage on the EU and international markets.

Keywords: customs, customs control, customs authority, e-customs services, simplification, authorised economic operator

Klasyfikacja JEL: A1, K1, K11, F15

Wprowadzenie

Wprowadzenie instytucji upoważnionych przedsiębiorców, czyli przedsiębiorców AEO, na rynek unijny miało na celu zapewnienie bezpieczeństwa w międzynarodowym obrocie towarowym. Szybko się jednak okazało, że przedsiębiorcy unijni zainteresowani są bardziej powiązaniem bezpieczeństwa w międzynarodowym obrocie towarowym z ułatwieniami celnymi. Powstał więc nowy paradygmat współczesnego obrotu towarowego – bezpieczeństwo i ochrona oraz ułatwienia celne (świadcstwo AEOF).

Celem artykułu jest diagnoza rozwojowa instytucji upoważnionych przedsiębiorców AEO na rynku unijnym od początku jej funkcjonowania do dnia dzisiejszego w powiązaniu z gamą wprowadzanych ułatwień dla tej grupy przedsiębiorców. Świadcstwa AEO przyznane w jednym państwie członkowskim są uznawane we wszystkich państwach członkowskich oraz w tych państwach trzecich (nie należących do Unii Europejskiej), z którymi UE podpisała umowy o wzajemnym uznawaniu świadectw. W pracy wykorzystano metodę badawczą polegającą na analizie krajowych i zagranicznych źródeł literatury w ramach badań własnych prowadzonych w latach 2009–2014 w analizowanej problematyce.

1. Przedsiębiorcy AEO jako elita przedsiębiorców na rynku unijnym

1.1. Status przedsiębiorcy AEO na rynku unijnym

Posiadaczem statusu AEO (Authorised Economic Operator) może być tylko unijny przedsiębiorca prowadzący działalność gospodarczą, który ma do czynienia z przepisami prawa celnego [art. 1 ust. 12 RWWKC] oraz spełnia nałożone prawem wymogi [Gwardzińska, 2009], takie jak:

- przestrzeganie wymogów celnych – brak poważnego lub powtórnego naruszenia przepisów celnych przez: wnioskodawcę, osoby kierujące przedsiębiorstwem wnioskodawcy lub nadzorujące takie kierownictwo, przedstawiciela prawnego reprezentującego wnioskodawcę w sprawach celnych lub osobę odpowiedzialną w przedsiębiorstwie za sprawy celne,
- odpowiedni system zarządzania ewidencją handlową (w stosownych przypadkach również transportową) umożliwiający kontrolę celną – obejmuje utrzymanie systemu księgowego, zgodnego z ogólnie przyjętymi zasadami rachunkowości stosowanymi przez państwo członkowskie, w którym prowadzona jest księgowość, i ułatwiającego przeprowadzenie kontroli opartej na audycie; umożliwienie organowi celnemu fizyczny i elektroniczny dostęp do ewidencji; posiadanie systemu logistycznego odróżniającego towary współ-

- notowe od niewspólnotowych; posiadanie struktury administracyjnej zgodnej z rodzajem i wielkością prowadzonej działalności gospodarczej i odpowiedniej do zarządzania przepływem towarów oraz posiadanie systemu kontroli wewnętrznej zdolnej do wykrywania nielegalnych lub nieprawidłowych transakcji; w stosownych przypadkach, posiadanie odpowiednich procedur obsługi licencji i pozwoleń związanych ze środkami polityki handlowej lub z handlem produktami rolnymi; posiadanie odpowiedniej procedury archiwizacji ewidencji przedsiębiorstwa i informacji oraz procedury ochrony przed utratą danych; zapewnienie, że pracownicy są świadomi konieczności powiadamiania organów celnych w każdym przypadku, gdy zostaną wykryte trudności z przestrzeganiem przepisów (przedsiębiorca wybiera osoby mające informować organy celne o wystąpieniu takich zjawisk, posiada również odpowiednie środki technologii informacyjnej zabezpieczające jego system teleinformatyczny i dokumentację przed nieuprawnionym dostępem),
- udokumentowana wypłacalność finansowa – dobra sytuacja finansowa umożliwiająca wnioskodawcy regulowanie jego zobowiązań stosownie do rodzaju prowadzonej przez niego działalności gospodarczej, udokumentowana na przestrzeni ostatnich trzech lat,
 - odpowiednie standardy bezpieczeństwa i ochrony – dotyczą spełnienia następujących warunków: budynki użytkowe w związku z prowadzoną działalnością objętą świadectwem zbudowano z materiałów, które utrudniają bezprawne wejście i zapewniają ochronę przed bezprawnym wtargnięciem; stosowanie odpowiednich środków kontroli dostępu uniemożliwiających nieuprawniony wstęp na teren wysyłki, doków załadunkowych oraz na teren cargo; procedury dotyczące postępowania z towarami obejmują zabezpieczenia przed wyprowadzeniem, wymianą lub utratą jakiegokolwiek materiału oraz dokonywaniem nieuprawnionych zmian w jednostkach cargo; w stosownych przypadkach wdrożono procedury obsługi licencji przywozowych i/lub wywozowych związanych z zakazami i ograniczeniami oraz mające na celu odróżnienie tych towarów od innych; wnioskodawca wdrożył środki umożliwiające jednoznaczną identyfikację jego partnerów handlowych w celu zabezpieczenia międzynarodowego łańcucha dostaw; w zakresie dopuszczalnym przepisami wnioskodawca prowadzi kontrolę przyszłych pracowników zatrudnionych na stanowiskach wrażliwych pod względem bezpieczeństwa oraz dokonuje okresowych kontroli pracowników; wnioskodawca zapewnia aktywny udział odpowiedniego personelu w programach podnoszących poziom świadomości w dziedzinie bezpieczeństwa.

Dla większości przedsiębiorców w UE spełnienie tych kryteriów nie jest łatwe. Barię pozostaje dla nich stosowanie informatycznego systemu księgowego, do którego organy celne muszą posiadać zarówno dostęp fizyczny, jak i elektroniczny. Znaczną przeszkodą jest nie tylko brak umiejętności wykorzystania,

ale nawet wdrożenia technologii informatycznych w prowadzonej działalności gospodarczej, gdzie brak zaufania i bezpieczeństwa w sieci oraz brak interoperacyjności i fragmentaryczność rozwiązań IT w poszczególnych państwach członkowskich to zasadnicze czynniki spowolnienia tworzenia e-jednolitego rynku unijnego [Komunikat Komisji..., 2010].

Większość firm w Polsce i UE to mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa, gdzie księgowość nie jest prowadzona w systemach informatycznych, co stanowi dla nich poważne wyzwanie dla funkcjonowania w e-gospodarce, gdzie kręgosłupem gospodarki unijnej jest 25 mln małych i średnich przedsiębiorstw [Parasie, 2012].

Dla większości przedsiębiorców znacznym problemem pozostają szybko zmieniające się regulacje prawne w zakresie prawa celnego. 30 października 2013 r. wszedł w życie Unijny Kodeks Celny (Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 952/2013 z dnia 9 października 2013 r. ustanawiające unijny kodeks celny, Dz. Urz. UE L 269/1 z 10.10.2013), a dokładniej część jego przepisów (ostateczne ich wdrożenie przewidziane jest na 1 czerwca 2016 r. [art. 288 ust. 2 UKC]). Nie jest to nowy akt prawny, gdyż powstał z przekształcenia Zmodernizowanego Kodeksu Celnego – ZKC [Rozporządzenie Rady i PE ustanawiające Wspólnotowy Kodeks Celny (Zmodernizowany Kodeks Celny), nr 450/2008, Dz. U. UE L 145 z 4 czerwca 2008], który wszedł w życie w 2008 r., ale nie był stosowany, wprowadzając 369 zmian do UKC [Gwardzińska, 2013]. Co ciekawe, na daną chwilę (czerwiec 2014 r.) nie ma przepisów wykonawczych do UKC i obowiązują nadal przepisy wykonawcze do Wspólnotowego Kodeksu Celnego [Rozporządzenie Rady (EWG) nr 2913/92 z dnia 12 października 1992 r. ustanawiające Wspólnotowy Kodeks Celny, Dz. U. UE L 302 z 19.10.1992 z późn. zm.], czyli [Rozporządzenie Komisji (EWG) nr 2454/93 z dnia 2 lipca 1993 r. ustanawiające przepisy wykonawcze w celu wykonania rozporządzenia Rady (EWG) nr 2913/92 ustanawiającego Wspólnotowy Kodeks Celny, Dz. Urz. WE L 253 z 11.10.1993, z późn. zm.]

Unia Europejska ma trzydzieści miesięcy, licząc od 30 października 2013 r., na skonstruowanie przepisów wykonawczych do UKC, czyli termin upływa 30 kwietnia 2016 r. [Gwardzińska, 2013].

1.2. Rodzaje świadectw AEO

Podmioty gospodarcze w zależności od prowadzonej działalności mogą ubiegać się o trzy rodzaje świadectw AEO [Gwardzińska, 2011a]:

- Świadectwo AEOC – Uproszczenia Celne (Customs Simplifications), dla przedsiębiorców chcących korzystać z uproszczeń przewidzianych w przepisach celnych,
- Świadectwo AEOS – Bezpieczeństwo i Ochrona (Security and Safety), dla przedsiębiorców chcących korzystać z ułatwień i kontroli celnej w zakresie

bezpieczeństwa i ochrony towarów przy przywozie i wywozie do/z obszaru celnego Unii Europejskiej,

- Świadcstwo AEOF – Uproszczenia Celne/Bezpieczeństwo i Ochrona (Customs Simplifications/Security and Safety), dla przedsiębiorców chcących korzystać z uproszczeń przewidzianych przepisami celnymi oraz udogodnień w zakresie bezpieczeństwa i ochrony towarów.

Świadcstwa AEO wydają organy celne po przeprowadzeniu konsultacji z innymi właściwymi organami, a ich posiadacz podlega nadzorowi przez władze celne. W Polsce od 1 stycznia 2009 r. dyrektor każdej izby celnej (istnieje 16 izb celnych) może prowadzić postępowania w sprawie statusu AEO [art. 70 ust. 1 pkt. 1 ustawy Prawo celne w brzmieniu nadanym art. 1 ustawy z dnia 7 listopada 2008 r. o zmianie ustawy – Prawo celne oraz ustawy – Kodeks karny skarbowy (Dz. U. Nr 215, poz. 1355)].

Na całym obszarze celnym UE świadcstwa AEO wydaje się bezpłatnie na czas nieograniczony [art. 14q pkt. 3 rozporządzenia wykonawczego do WKC]. Od 1 stycznia 2010 r. obligatoryjny termin wydania świadcstw AEO obejmuje 90 dni, natomiast w okresie przejściowym od 1 stycznia 2008 r. do 1 stycznia 2010 r. wynosił on 300 dni [Gwardzińska, 2009].

Począwszy od 2009 r., liczba świadcstw AEO wydanych na rynku wspólnotowym (unijnym) powoli wzrastała z 1291 wydanych w tym roku do 4549 w 2011 r. W 2012 r. odnotowano błyskawiczny wzrost liczby wydanych świadcstw AEO do 10 390 sztuk (tab. 1), co wynikało z powiązania świadcstw AEO z procedurami uproszczonymi [Gwardzińska, 2011a]. W następnych latach nastąpił dalszy wzrost liczby wydanych świadcstw – tym razem poprzez powiązanie ich z procedurą SASP (Single Authorisation for Simplified Procedure), a w końcu ze scentralizowaną odprawą celną [Gwardzińska, 2012].

Tabela 1. Liczba świadcstw AEO wydanych na rynku unijnym w latach 2009–2014

Data	AEOF		AEOC		AEOS		Ogółem
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	
25.08.2009 r.	1 027	80	233	18	31	2	1 291
19.02.2011 r.	2 918	64	1 470	32	161	4	4 549
23.08.2012 r.	5 271	51	4 819	46	300	3	10 390
15.03.2014 r.	6 327	52	5 430	45	425	3	12 182

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: [TCU, 2014].

Jak pokazuje tabela 2, według stanu na 15 marca 2014 r. na rynku unijnym wydano 12 182 świadcstwa AEO. Liderami wśród ich posiadaczy są niewątpliwie: Niemcy (5428), Holandia (1370), Francja (991), Włochy (794) i Polska (666). Udział procentowy przedsiębiorców niemieckich posiadających świadcstwa AEO stano-

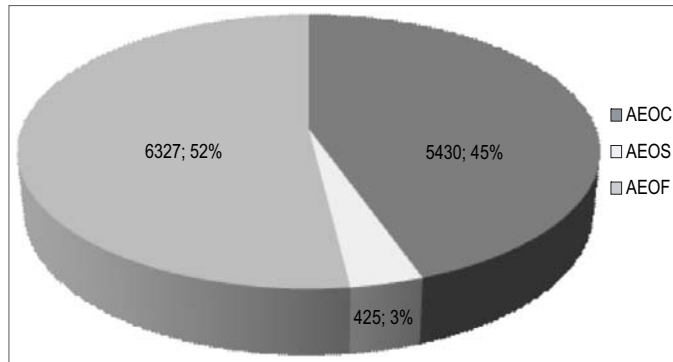
wi 44,56% całego rynku unijnego AEO, co jest logicznym następstwem silnego powiązania gospodarki niemieckiej z eksportem. Na pozostałych liderów przypada w sumie tylko 31,37% udziału w całym rynku.

Tabela 2. Liczba świadectw AEO wydanych na rynku unijnym (stan na 15 marca 2014 r.)

Lp.	Państwo	Ogółem	Udział w unijnym rynku AEO (w %)	AEOC	AEOF	AEOS
1.	Austria	251	2,06	86	164	1
2.	Belgia	330	2,71	28	273	29
3.	Bułgaria	17	0,14	1	16	0
4.	Chorwacja	2	0,02	2	0	0
5.	Cypr	13	0,11	2	11	0
6.	Czechy	133	1,09	40	88	5
7.	Dania	79	0,65	2	76	1
8.	Estonia	20	0,16	5	12	3
9.	Finlandia	61	0,50	0	54	7
10.	Francja	991	8,13	254	595	142
11.	Grecja	43	0,35	17	25	1
12.	Hiszpania	575	4,72	182	367	26
13.	Holandia	1 370	11,25	340	952	78
14.	Irlandia	105	0,86	11	94	0
15.	Litwa	23	0,19	5	17	1
16.	Luksemburg	24	0,20	5	17	2
17.	Łotwa	18	0,15	1	16	1
18.	Malta	12	0,09	1	10	1
19.	Niemcy	5 428	44,56	3 223	2 165	40
20.	Polska	666	5,47	422	224	20
21.	Portugalia	94	0,77	66	21	7
22.	Rumunia	51	0,42	4	43	4
23.	Słowacja	54	0,44	22	29	3
24.	Słowenia	83	0,68	26	49	8
25.	Szwecja	325	2,67	136	182	7
26.	Węgry	287	2,36	162	108	17
27.	Wielka Brytania	333	2,73	49	276	8
28.	Włochy	794	6,52	338	443	13
Ogółem świadectw		12 182	100	5 430	6 327	425

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: [TCU, 2014].

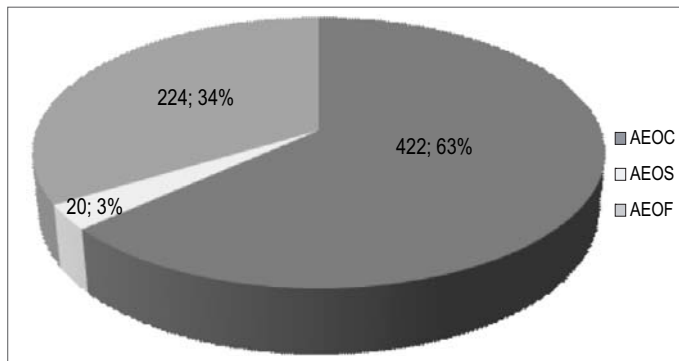
Na rynku unijnym wśród wydanych świadectw AEO nadal dominują świadectwa mieszane – uproszczenia celne/bezpieczeństwo i ochrona (AEOF), których wydano 6327, czyli 52% wszystkich wydanych świadectw AEO. Świadectwa AEOC stanowią 45% wydanych świadectw (rys. 1). Warto tu zauważyć, iż tylko w trzech państwach: Niemczech, Polsce i na Węgrzech świadectwa AEOC dominują nad świadectwami AEOF (tab. 2).

Rysunek 1. Liczba świadectw AEO wydanych w Unii Europejskiej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: [TCU, 2014].

W Polsce wśród wydanych świadectw AEO dominują świadectwa AEOC (63%), natomiast świadectwa mieszane AEOF zajmują drugie miejsce (34%) (rys. 2). Wiąże się to z tym, że większość ich posiadaczy to agencje celne, firmy transportowo-logistyczno-spedycyjne oraz biura usług celnych, bardziej zainteresowane tym rodzajem świadectw AEO [Gwardzińska, 2012].

Rysunek 2. Liczba świadectw AEO wydanych w Polsce

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: [TCU, 2014].

2. Instrumenty konkurencyjne przedsiębiorców AEO

2.1. Wiarygodny przedsiębiorca

Status AEO przyznany w jednym państwie członkowskim Unii Europejskiej jest uznawany nie tylko w całej Unii Europejskiej, ale również i w państwach trzecich (nie należących do UE), z którymi UE podpisała umowy o wzajemnym uznaniu świadectw AEO (dotyczy świadectw AEOS i AEOF). Do tej pory Unia Europejska podpisała umowy ze Szwajcarią, Norwegią, Japonią i USA (program Customs-Trade Partnership Against Terrorism – C-TPAT) w sprawie wzajemnego uznania świadectw AEO oraz negocjuje umowy z Chinami i Afryką Południową [Gwardzińska, 2012]. Posiadanie świadectwa AEO dowodzi wiarygodności i wypłacalności przedsiębiorcy na rynku unijnym, co potwierdza monitoring organów celnych. Nadrzędną cechą monitorowania jest ułatwienie legalnej działalności gospodarczej przedsiębiorcy poprzez [Konferencja „Ułatwienia dla Biznesu 2013+”]:

- minimalną ingerencję w działalność gospodarczą posiadacza zezwolenia,
- wczesne sygnalizowanie zagrożeń i szybkość podejmowanych działań,
- bezpośrednią i bieżącą komunikację,
- współodpowiedzialność za zarządzanie ryzykiem.

Zdobywając prestiżowe świadectwo, firma zaczyna się wyróżniać w otoczeniu rynkowym oraz w świadomości klientów. Przyczynia się to do profesjonalnego postrzegania jej jako partnera handlowego, co z kolei przekłada się na sprzedaż oferowanych towarów i usług, czyli zysk firm. Nie bez znaczenia jest tutaj budowanie partnerskich relacji biznes – administracja celna, co pozwala na wypełnienie służebnej roli organów celnych wobec budżetu krajowego i unijnego, społeczeństwa i przedsiębiorców [Woźniak-Lewandowska, 2013].

Dobre praktyki Polskiej Administracji Celnej w odniesieniu do posiadaczy świadectw AEO dotyczą [Pogorzelski, 2013]:

- spotkań posiadaczy AEO z innymi przedsiębiorcami, na których następuje wymiana doświadczeń i opis korzyści, jakie daje fakt posiadania statusu AEO,
- organizowania indywidualnych spotkań z posiadaczami AEO (po 6 miesiącach od wydania świadectwa), na których zbiera się ich uwagi, spostrzeżenia i sugestie, a także następuje ocena korzyści, jakie dało im posiadanie statusu AEO,
- prowadzenia szkoleń dla Straży Granicznej i innych instytucji w celu zapoznania jej z instytucją AEO oraz uprawnieniami, jakie posiadają posiadacze świadectw,
- stałej współpracy posiadacza statusu AEO z komórką organizacyjną wydającą świadectwa, która oprócz prowadzenia monitoringu zajmuje się pomocą w rozwiązywaniu wszelkich trudności, z jakimi spotka się posiadacz AEO.

2.2. Ułatwienia w zakresie kontroli celnej przewidziane w przepisach celnych

Status AEO uprawnia do korzystania z ułatwień odnoszących się do kontroli celnej dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony i/lub z uproszczeń przewidzianych w ramach przepisów celnych. Obecnie kontrole celne w międzynarodowym obrocie towarowym odbywają się w oparciu o analizę ryzyka z zastosowaniem technik elektronicznego przetwarzania danych w celu identyfikacji i oceny ryzyka oraz podjęcia niezbędnych środków zapobiegawczych – na podstawie kryteriów opracowanych na szczeblu krajowym, unijnym oraz, w stosownych przypadkach, międzynarodowym [art. 46 ust. 2 UKC]. Analizy ryzyka dokonuje się w oparciu o poziomy jego segmentacji, przy czym przedsiębiorcy AEO znajdują się na najniższym poziomie segmentacji (najniższe ryzyko).

Na potrzeby segmentacji ryzyka stosowanej w polskiej Służbie Celnej opracowano 6 grup wskaźników [Konferencja „Ułatwienia dla Biznesu 2013+”]:

- aspekt ułatwień (liczba pozwoleń/zezwoleń),
- aspekt fiskalny (zadłużenie wobec Skarbu Państwa),
- aspekt nieprawidłowości (wielkość oszacowanych uszczupleń w stosunku do kwoty wpływającej na klasyfikację prawną czynu),
- aspekt nieprawidłowości stwierdzonych w kontroli (charakter naruszeń przepisów prawa w stosunku do przepisów karnych skarbowych i kontroli),
- aspekt naruszeń przepisów prawa materialnego (decyzje tzw. domiarowe związane z zaniedbaniem lub świadomym działaniem podmiotu – decyzje orzekające o wysokości odsetek wynikających z nieprawidłowo pobranych należności publiczno-prawnych w związku z zaniedbaniem lub świadomym działaniem podmiotu),
- aspekt wiedzy o przedsiębiorcy (okres współpracy przedsiębiorcy ze Służbą Celną).

W zakresie kontroli celnej dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony przedsiębiorca może korzystać z następujących ułatwień [Woźniak-Lewandowska, 2013]:

- podlega mniejszej niż inni przedsiębiorcy liczbie kontroli fizycznej i kontroli dokumentów,
- w przypadku wytypowania go do kontroli przeprowadzana jest ona w sposób priorytetowy,
- uprawnienia do wcześniejszego powiadomienia o wytypowaniu przesyłki do kontroli,
- uprawnienia do składania przywozowej deklaracji skróconej z ograniczonym zakresem danych bezpieczeństwa,
- możliwości wnioskowania o przeprowadzenie kontroli w innym miejscu niż urząd celny,

- w przypadku złożenia przez przedsiębiorcę wniosku o stosowanie uproszczeń wymienionych w art. 14b ust. 1 Rozporządzenia Wykonawczego organy celne nie badają ponownie tych warunków, które już były badane przy przyznawaniu świadectwa AEO.

Dla upoważnionych przedsiębiorców AEO polska Służba Celna wprowadziła również dodatkowe korzyści organizacyjno-techniczne, takie jak [Gwardzińska, 2012]:

- priorytetowa obsługa zgłoszeń celnych (w pierwszej kolejności, gdy status AEO będzie posiadał zgłaszający i jego przedstawiciel),
- priorytetowa obsługa wszelkich wniosków,
- specjalne miejsca obsługi dla AEO (o ile pozwala na to infrastruktura z wykorzystaniem logo AEO),
- odrębne pasy ruchu (tam, gdzie pozwala na to infrastruktura z wykorzystaniem logo AEO),
- newslettery wysyłane do przedsiębiorców posiadających status AEO (na adresy mailowe np. dotyczące zmian w przepisach, instrukcje, wyjaśnienia),
- brak konieczności składania zabezpieczeń, gdy przepisy prawa celnego przewidują jego złożenie fakultatywne [zał. 44c do RWKC], tj. w przypadku gospodarczych procedur celnych czy procedury dopuszczenia do swobodnego obrotu z zastosowaniem obniżonej stawki celnej ze względu na końcowe przeznaczenie (*end-use*) [art. 82 ust. 2, art. 88 i 104 WK].

2.3. E-operacje celne

Finalny cel wprowadzenia w życie wszystkich regulacji Unijnego Kodeksu Celnego stanowi scentralizowana odprawa celna, gdzie wszystkie operacje celne będą wykonywane w systemach informatycznych, a warunkiem uzyskania takiego pozwolenia będzie uczestnictwo w systemie AEO. Już dziś większość operacji celnych na całym rynku unijnym odbywa się w systemach informatycznych. W Polsce realizatorzy e-usług celnych mają do dyspozycji następujące systemy informatyczne [Gwardzińska, 2011b]:

- CELINA – System Obsługi Deklaracji Celnych,
- EBTI (European Binding Tariff Information System) – System Europejskiej Wiążącej Informacji Taryfowej,
- ECS/AES (Export Control System/Automatic Export System) – System Kontroli Eksportu/Zautomatyzowany System Eksportu (termin wdrożenia: 2012–2013),
- e-Customs – finalny element inicjatywy e-Customs, usługa szczególnie widoczna na granicy zewnętrznej UE – „Single Window” (termin wdrożenia: 2012–2013),
- EORI (Economic Operators’ Registration and Identification) – Wspólnotowy System Rejestracji i Identyfikacji Podmiotów Gospodarczych,

- EMCS (Excise Movement and Control System) – System Przemieszczania oraz Nadzoru Wyrobów Akcyzowych,
- ICS/AIS (Import Control System/Automatic Import System) – System Kontroli Importu/Zautomatyzowany System Importu (termin wdrożenia: 2012–2013),
- ISZTAR/TARIC (Tariff Intégré des Communautés Européennes – Integrated Tariff of European Communities) – System Zintegrowanej Taryfy Celnej ISZTAR,
- NCTS (New Computerised Transit System) – Nowy Skomputeryzowany System Tranzytowy,
- SEED (System for Exchange of Excise Data) – System Wymiany Danych Dotyczących Akcyzy,
- TQS (Tariff Quota Management and Surveillance) – Podsystem Zarządzania Kontyngentami Taryfowymi i Nadzoru,
- ZEFIR – System Rozliczeń Celno-Podatkowych i Finansowo-Księgowy,
- ZEFIR/OSOZ (Ogólnopolski System Obsługi Zabezpieczeń i Pozwoleń) – centralny podsystem Systemu ZEFIR wykorzystujący standard XML do komunikacji z podmiotami gospodarczymi i systemami celnymi (np. NCTS, CELINA),
- ZEFIR/INFOP – nowa funkcjonalność Systemu ZEFIR pozwalająca na przesyłanie do kontrahentów na zadeklarowany przez nich adres e-mail informacji o sposobie rozliczenia dokonanej wpłaty oraz cyklicznego informowania o stanie zadłużenia,
- System Zintegrowanego Zarządzania Zasobami Ludzkimi (HERMES2 – ostateczna data wdrożenia: 2012),
- Europejski Celny Portal Informacyjny i Pojedynczy Punkt Dostępu (ECIP/SEAP PL, 2013).

W 2014 r. w UE powyżej 98% operacji celnych przeprowadza się w systemie elektronicznym, w tym dla eksportu – 99,7%, a dla importu – 96,5%. Środowisko celne zmienia się z papierowego na elektroniczne.

2.4. Informacja celna w zakresie operacji celnych

Informacje dla wszystkich użytkowników na temat operacji celnych dostępne są stronie Służby Celnej oraz innych podległych organów, ale newslettery w wersji elektronicznej wysyłane są tylko do przedsiębiorców posiadających status AEO, co już daje im przewagę konkurencyjną, bo nie muszą na bieżąco śledzić zmian w operacjach celnych czy szukać instrukcji umożliwiającej wypełnienie dokumentów celnych czy dokonanie operacji celnych w systemach informatycznych. Każdy ma również prawo do uzyskania rzetelnej, aktualnej, jednolitej, zrozumiałej, wyczerpującej i szybkiej informacji poprzez Centrum Informacji Służby Celnej – w zakresie [Siwek, 2013]:

- przepisów celnych oraz przepisów odrębnych związanych z obrotem towarowym,

- przepisów dotyczących kontroli podatku akcyzowego oraz podatku od towarów i usług z tytułu importu towarów,
- przepisów dotyczących zasad kontroli gier hazardowych,
- struktury organizacyjnej i właściwości organów celnych.

Przez trzy ostatnie lata (2010–2013) Informacja Służby Celnej udzieliła swoim klientom łącznie ponad 186 tys. informacji, w tym około 10 tys. informacji pisemnych.

Podsumowanie

Obserwowany od 2009 r. wzrost liczby przedsiębiorców AEO na rynku unijnym potwierdza zainteresowanie przedsiębiorców uczestnictwem w strukturach upoważnionych przedsiębiorców. Oferowane przez organy celne uproszczenia w formie instrumentów wsparcia w międzynarodowym obrocie (dotyczące kontroli celnej, składanej dokumentacji oraz szybkości przeprowadzania operacji celnych) niewątpliwie umacniają ich pozycję konkurencyjną. Bardzo cennym elementem wsparcia są również newslettery wysyłane do przedsiębiorców posiadających status AEO na ich adresy mailowe (np. zmiany w przepisach, instrukcje czy wyjaśnienia) oraz możliwość bezpośredniego kontaktu z organami celnymi i otrzymania od nich profesjonalnego wsparcia w przypadku problemów w przebiegu jakichkolwiek operacji celnych. Współcześnie wiedza i umiejętności są najcenniejszym zasobem przyczyniającym się nie tylko do zwiększenia konkurencyjności, ale również do uzyskania znacznej przewagi na rynku. Rola i znaczenie przedsiębiorców AEO na rynku unijnym rośnie i należy się spodziewać, iż w przyszłości sytuacja ta się nie zmieni. Ich ranga wzrasta również na arenie międzynarodowej poprzez uznawanie świadectw AEO w obrocie towarowym przez państwa, które podpisały już umowy z Unią Europejską.

Bibliografia

- Gwardzińska E., 2009, *Agencje celne w międzynarodowym obrocie towarowym*, BW, Szczecin.
- Gwardzińska E., 2011a, *Agencje celne a system AEO*, Monitor Prawa Celnego i Podatkowego, nr 5.
- Gwardzińska E., 2011b, *The standardisation of customs services in the European Union*, Word Customs Journal, vol. 6, no. 1.
- Gwardzińska E., 2012, *Ranga systemu AEO w na rynku unijnym i arenie międzynarodowej*, Monitor Prawa Celnego i Podatkowego, nr 11.
- Gwardzińska E., 2013, *Plan awaryjny w środowisku celnym w zakresie stosowania prawa celnego*, Monitor Prawa Celnego i Podatkowego, nr 5.
- Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, Europejska agenda cyfrowa, KOM(2010)

- 245 wersja ostateczna/2, KOMISJA EUROPEJSKA, Bruksela, dnia 26.8.2010, <http://eu-rllex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0245:FIN:PL:PDF>
- Konferencja „Ułatwienia dla Biznesu 2013+”, Zasady monitorowania posiadaczy statusu AEO oraz pozwoleń na stosowanie procedury uproszczonej, Departament Kontroli Celno-Akcyzowej i Kontroli Gier Ministerstwa Finansów, Warszawa, 4 czerwca 2013.
- Parasie N., 2012, *Licensed brokers linked to the authorities through Codes of Conduct as Authorised Economic Operators AEO avant la lettre and headplayers for full outsourcing demand of business* (materiał elektroniczny niepublikowany).
- Pogorzelski P., 2013, *Aktualne ułatwienia i uproszczenia dla podmiotów gospodarczych*, materiał elektroniczny.
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 952/2013 z dnia 9 października 2013 r. ustanawiające unijny kodeks celny, Dz. Urz. UE L 269/1 z 10.10.2013.
- Rozporządzenie Rady (EWG) nr 2913/92 z dnia 12 października 1992 r. ustanawiające Wspólnotowy Kodeks Celny, Dz. Urz. UE L 302 z 19.10.1992 z późn. zm.
- Rozporządzenie Komisji (EWG) nr 2454/93 z dnia 2 lipca 1993 r. ustanawiające przepisy wykonawcze w celu wykonania rozporządzenia Rady (EWG) nr 2913/92 ustanawiającego Wspólnotowy Kodeks Celny, Dz. Urz. WE L 253 z 11.10.1993, z późn. zm.
- Siwek J., 2013, *Centrum Informacji Służby Celnej*, Wiadomości Celne, nr 6/7.
- TCU, 2014, *Taxation and Customs Union*, http://ec.europa.eu/taxation_customs/ [dostęp: 15.03.2014].
- Woźniak-Lewandowska M., 2013, *Certyfikat AEO – jako narzędzie budowania pozytywnego wizerunku firmy w relacjach biznesowych*, Wiadomości Celne, nr 7.